

מאמר ב' • תקון המדות

Mussar - Hebrew with Nikud and a Literal Translation

ON THIS PAGE

This page teaches us a profound lesson from Kayin's story: when we feel our faces fall because someone else has a spiritual advantage, it's not a holy jealousy to grow, but a selfish one that resents their greatness. Hashem warns us that if we don't overcome this inner struggle, it can lead to terrible outcomes, even making us think our wrong actions are justified. The yetzer hara is clever, especially with those on a higher madreiga, setting up 'kosher' traps that seem right but are rooted in our hidden biases.

Nikud and the literal translation are a learning aid prepared by the editor (AI-assisted, pending review), not the sefer's own vowelization.

ושאל קין אם כן כל מוצאי יהרגני מפני שיסבירו כי אני מזיד,

And Kayin asked, 'If so, everyone who finds me will kill me, because they will think that I am a deliberate transgressor,'

ואמר לו אשים לך אות, ועל זה התיר לו ה' מקדם בתחלת הפתח מדוע פניך נופלים,

And He said to him, 'I will place for you a sign,' and concerning this Hashem had already permitted him at the very beginning of the opening, 'Why are your faces fallen?'

אם קנאתך הוא קנאת סופרים היית צריך להתעלות מן הקנאה הזאת,

If your jealousy is the jealousy of scribes, you should have elevated yourself from this jealousy,

לרדף בשמחה אחר המעלה להשיגה ואם פניך נופלים ותרגיש התנפלות ברור הוא זה כי קנאתך הוא על מה שיש להקבל יתרון עליך בעיני ד' ולא תחוש על חסרונך כלל,

To pursue with joy after the spiritual rung to attain it, and if your face falls and you feel an attack, it is clear that your jealousy is over what Hevel has as an advantage over you in the eyes of Hashem, and you do not feel your own deficiency at all,

אלא על מה שפחות אתה בעיני ה' מהקבל אחיה,

Rather, concerning that you are lesser in the eyes of Hashem than Hevel your brother,

ולא תוכל לסבול שיהיה הוא גדול ממך,

And you will not be able to tolerate that he should be greater than you,

לכן אני מתרה לך אם תיטיב שאת,

Therefore, I warn you, 'If you improve, bear up!'

אם תעביר על המדות תתעלה מן הנסיון הזה ולא יצמח נזק ממך להקבל כלום.

If you forgo your middos, you will rise above this nisayon, and no damage will come from you, not even a trifle.

ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ,

But if you do not do good, sin crouches at the entrance,

החטאת רובץ לך לעשות לך הפתח הזה,

The sin crouches for you, to make for you this opening,

שיראה כשר בעיניך ותרוץ אחר הקנאה הזאת.

that it should appear proper in your eyes, and you should pursue this jealousy.

ואמנם, נגיעה גדולה יש לך בקנאה הזאת,

And indeed, you have a great connection to this jealousy,

כי אתה נוגע בזה שהכל הוא גדול ממך ולכן יש לך התנפלות ממעלתו ולא קנאת סופרים היא זה,

For you are touching upon this, that the 'hevel' (vanity/breath) is greater than you, and therefore you have an attack from its loftiness, and this is not 'kinas sofrim' (the jealousy of scribes).

אלא קנאת עצמו, שחרה לך מה שאתה פחות מהכל אחיה,

Rather, it was jealousy of himself, that it pained you that you were less than Hevel your brother,

ואם לא תרגיש הנגיעה הזאת סופר שתסובב לך כי תרד מטה עד שתהרג את הכל ועוד תסבור שעל פי דין עשית מפני שלא תרגיש הנגיעה.

And if you will not feel this touch, your end will be that it will bring you down until you kill Hevel, and you will even think that you acted according to the law, because you will not feel the touch.

הרי לנו מזה שכל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו (סוכה נ"ב),

From this, it is clear to us that whoever is greater than his fellow, his yetzer hara is greater than his (Sukkah 52b),

ללכדהו בפתח כשר, ויש לאדם הבחירה להרגיש הנגיעה של קנאתו ולהיטיב מעשיו הן בסור מרע והן בעשה טוב,

to trap him with a kosher opening, and a person has the choice to feel the touch of his jealousy and to improve his deeds, both by turning away from evil and by doing good,

בלתי להניח עצמו ביד הנגיעה שתפיל לו פניו ויתאש מן כל מעשה העבודה.

Not to let himself fall into the grip of the touch of impurity that will cause his face to fall and he will despair of all avodah.

נמצא שגם אחר ההכרה במהות התורה כי "דרכיה דרכי נועם" (משלי ג' י"ז).

[needs review]

יש לאדם למצא את הפתח הכשר, וזאת היא עבודה קשה מן הראשונה, כמו שנתבאר לעיל.

A person must find the kosher opening, and this is a harder avodah than the first, as was explained above.

כי להרגיש את הפתח כְּשֶׁר לְחִסְרוֹן,

For to feel the opening is fit for deficiency,

לא יוכל מצד ההכרה אלא מצד רצונו הטהור,

He will not be able from the side of recognition, but rather from the side of his pure will,

יען כי הוא רוצה את האמת בלי שום נגיעה.

Because he desires the truth without any personal bias.

ועל טעות הנה העידו לנו חז"ל במאמרם: אמר לו זוגין לרבי עקיבא: לבי ולבך ידע דעכו"ם לית בה משא, והא קא חזינו גברי דאזלי כי מתברי ואתו כי מצמדי (מפרש רש"י וז"ל: פיסחים ההולכים לעכו"ם שנתפרקו איברייהן מחמת חלזן וחזירין באיברים מצמדים).

And concerning this error, Chazal testified to us in their statement: Zunin said to Rabbi Akiva: My heart and your heart know that there is no substance in avodah zarah, yet we see men who go when they are broken and come back when they are mended (Rashi explains, and this is his wording: Lame people who go to avodah zarah, whose limbs were dislocated due to their illness, and they return with mended limbs).

על כן תירוץ לו:

Therefore, he will answer him:

וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו,

And because this fool acted improperly, shall we lose our oath,

והיינו דאמר רבי יוחנן וחללים רעים ונאמנים (דברים כ"ח),

And this is what Rabbi Yochanan said: 'and severe and faithful illnesses' (Devarim 28),

רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן (ע"ז נ"ה).

They are evil in their mission, but faithful to their oath (Avodah Zarah 55a).

באורו כי הענשין של מלך בשר ודם אינו דומה למלכותא דרקיע,

Its explanation is that the punishments of a king of flesh and blood are not similar to the Kingship of Heaven,

בכמותו ואיכותו, כי במלכותא דארעא אם יגבילו ענש זה על עון זה,

in its quantity and its quality, for in an earthly kingdom if they limit this punishment for this sin,

לא נוכל לשאל מדוע הוא סכום זה דוקא ולא פחות ולא יותר,

We cannot ask why this amount specifically, and not less and not more,

כי זה מן הנמנע שיהא הענש שקול כנגד העון שקול מדק,

For this is impossible, that the punishment should be weighed against the sin with precise weighing,

לְפִי שְׂאִין בְּשֹׁכֶל אָנוּשִׁי לְשַׁקוֹל כְּמוֹת וְאִיכוֹת הָעוֹן וְכְמוֹת וְאִיכוֹת הָעֲנֹשׁ,

Because there is not in human intellect to weigh the quantity and quality of the sin, and the quantity and quality of the punishment,

אֵלָּא נָתַן וְנִחְקַק לְפִי הַהִשְׁעָה שֶׁעֲנֹשׁ זֶה יִגְבִּיל וְיִגְדִּיר בְּעַד הַחוּטָא שֶׁלֹּא בְּמַהֲרָה יָשׁוּב לְכַסְּלוֹ פַּעַם שְׁנִית.

Rather, it was given and engraved according to the estimation that this punishment will limit and define for the sinner, so that he will not quickly return to his folly a second time.

לא כן המלכותא דרקייע, העונש שיגזור הבורא הוא שוה נגד העון לגמרי ולא יכריע העונש על העון והעון על העונש אפילו משהו והוט השערה,

[needs review]

ולכן הם רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן כל יגרעו ובל יוסיפו לא רגע מוקדם ולא רגע מאוחר כפי גזירת הבורא,

[needs review]

והאדם הזה שנגזר עליו היסורין המה נאמנים בשבועתם לסלק ממנו כבוא הרגע האחרונה,

[needs review]

היסורין מוכרחים להם, להבדל ממנו כי נאמנים המה,

[needs review]

והגם שהוא עומד בבית עכו"ם.

[needs review]

ע"ז אמרו כי מפני ששוטה זה וכו' אנו נאבד שבועתנו ?

[needs review]

ורבי יהודה מתרץ שם תירוץ שני :

[needs review]

"מהא מלתא דאמר רב "אשר חלק ד' אלקיך אותם לכל העמים" (דברים ד'),

[needs review]

מלמד שהחליקן בדברים כדי לטורדן מן העולם,

[needs review]

שמפרש רש"י ז"ל בד"ה שהחליקן בדברים מניחן לטעות (שם),

[needs review]

וביאורו שאין הכוונה בזה,

[needs review]

חלילה, שנתן ממשות בעבודה זרה כדי לטעות בהן הבריות.

Chas v'shalom, that He gave substance to avodah zarah in order to mislead people with them.

כי באמת אין ממש בעבודה זרה.

For in truth, there is no substance to idolatry.

אלא הפונה, שאמנם היה יוכל הבורא לסבב שלא יכנס ברגע שלפני רגע האחרונה לבית עכו"ם או לסבב ממשות ימי בראשית שהרגע האחרונה יהיה קדם כניסתו לעכו"ם ועל זאת תרץ שלכן מתנהג עד דרך זאת כדי שיהיה מקום לטעות שיכול לחשב שהעכו"ם רפא לו,

Rather, the intention is that indeed the Creator could have brought about that he would not enter, at the moment before the last moment, a house of idolatry, or to have brought about from the Six Days of Creation that the last moment would be before his entry into idolatry. And concerning this, he answered that therefore He conducts Himself in this manner, so that there will be room for error, that he might think that the idolatry healed him,

והיתה לו הבחירה למסר רפואתו על גזרת השם ולהמתין על כלות הגזרה,

And he had the choice to entrust his healing to the decree of Hashem and to wait for the decree to end,

ואז היה מתברר לו כי נאמנים בשבועתו,

And then it would become clear to him that they are faithful to their oath,

אלא טרדת נפשו להקדים מה שאחר הבורא היתה מדחקת לו השעה ולא יכול לכבוש את יצרו ורץ לבית עכו"ם,

Rather, the turmoil of his soul to prioritize what is after the Creator, the moment was pressing him, and he could not conquer his yetzer hara, and he ran to a house of avodah zarah,

אם הוא אדם כזה, נותן לו מקום לטעות שיחשב שבאמת רפא לו העבודה זרה,

If he is such a person, He gives him room to err, that he should think that the avodah zarah truly healed him,

ויש הלילה ממש בזה, ולכן "צדיקים ילכו בם ופושעים יפלו בם" (הושע י"ד ד').

And there is literally night within it, and therefore "the righteous will walk in them and the transgressors will stumble in them" (Hoshea 14:4).

כי לפי שבאמת אין ממש בעבודה זרה והיסורין נאמנים בשבועתו והכל תלוי רק בבחירת האדם.

For according to the truth, there is no substance in avodah zarah, and the sufferings are faithful in their oath, and everything depends only on a person's choice.

הצדיק המאמין בה' אינו פונה לשום דבר ומצפה עד כלות הגזרה ואחר כך נתאמת לו זה בחוש,

The tzaddik who believes in Hashem does not turn to anything else, and he waits until the decree is finished, and afterwards this is confirmed for him through his senses,

וְהִרְשָׁע שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהִמָּתִין יָרוּץ לְבֵית עֲכו"ם וְנָתַנוּ לוֹ מָקוֹם לְטָעוֹת הוּא יִכָּשֵׁל בּוֹ.

And the wicked person who cannot wait will run to a house of idolatry, and if they give him a place to err, he will stumble in it.

נִמְצָא שֶׁמִּמָּקוֹם טָעוֹת הַזֶּה, הַצַּדִּיק נִבְנָה מִמֶּנָּה וְהִרְשָׁע יִלְכָּד בָּהּ.

It turns out that from this very place of error, the tzaddik is built up from it, and the rasha will be trapped by it.

וְגַם לְהַצַּדִּיק מוֹצֵא הַיֵּצֵר לְהַטְעוֹתוֹ בְּטָעוֹת הַדֵּק יוֹתֵר, כְּמוֹ בְּפֶתַח כָּשֶׁר שֶׁל קַיִן וְכַדּוּמָה.

And also to justify the yetzer hara's source, to mislead him with an even more subtle error, like with Kayin's 'kosher opening' and similar cases.

וְהִרְשוּת נִתּוּנָה לְבָנֵי אָדָם לְבַרֵּר גַּם מָקוֹם הַטָּעוֹת וּלְנַצְחוֹ.

And permission is given to people to clarify also the place of error and to overcome it.

וְהַבְחִירָה הַזֹּאת לְהִיּוֹת מִשִּׁים לֵב עַל דְּרָכָיו בֶּל יִטְעֶה גַּם בְּמָקוֹם הַטָּעוֹת,

And this choice, to be attentive to one's ways so that he not err even in a place of error,

קוֹשֶׁה הָרַבָּה יוֹתֵר מִבְּחִירַת הַטּוֹב בְּכָלֵל,

It is much harder than choosing the good in general,

עַד שֶׁגַם הָאֲנָשִׁים הָרָמִים בְּמַעֲלָה לֹא נִמְלְטוּ מִזֶּה.

Until even the people lofty in stature were not saved from this.

בְּשִׁבְטֵי יִה מָצִינוּ שֶׁחָשְׁדּוּ אֶת יוֹסֵף בְּדַבָּר שֶׁאִין בּוֹ מָמָשׁ,

Among the tribes of Hashem, we find that they suspected Yosef of something that had no substance,

וַעֲשׂוּ עַל יְדֵי זֶה צִוְּיָהּ מְזִיפָה,

And through this, they made a falsified will,

שָׁמְעוּ לְדוֹן הַנְּהַגְתּוֹ אֶתְכֶם לְרָעָה שְׁנֵי פְעָמִים,

They listened to judge his conduct towards you for bad two times,

כְּמוֹ שֶׁמִּבְּאֵר בַּמִּדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פָּרָשָׁה ק') וַיָּשָׁב יוֹסֵף מִצְרַיִם וְגו' (בְּרֵאשִׁית נ' י"ד) רַבִּי לֹוִי אָמַר
שֶׁלֹא זִמְנָן לְסַעוּדָה,

As is explained in the Midrash (Bereishis Rabbah Parsha 100) regarding 'And Yosef returned to Mitzrayim, etc.' (Bereishis 50:14), Rabbi Levi said that he did not invite them to a meal,

אָמַר רַבִּי תַנְחוּמָא הוּא לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְשֵׁם שָׁמַיִם,

Rabbi Tanchuma said: He intended only for the sake of Heaven,

אָמַר לְשַׁעֲבֵר אֲבָא מוֹשִׁיב לִי לְמַעַל מִיְהוּדָה שֶׁהוּא מֶלֶךְ,

He said, 'In the past, my father would seat me above Yehudah, who is a king,'

וּלְמַעַלָּה מֵרְאוּבֵן שֶׁהוּא בְּכוֹר,

And higher than Reuven, who is a firstborn,

עָכָשִׁי אֵינוֹ בְּדִין שְׂאֵשֵׁב לְמַעַלָּה מֵהֶן,

Now it is not proper that I should sit above them,

וְהֵם לֹא אָמְרוּ כֵן אֶלָּא לוֹ יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף (שָׁם).

And they did not say so, except, 'Perhaps Yosef will hate us' (there).

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, הֵלֵךְ וְהִצִּיץ בְּאוֹתוֹ הַבּוֹר.

Rebbi Yitzchak said, he went and peered into that pit.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּמָא הוּא לֹא נִתְכוּן אֶלָּא לְשֵׁם שָׁמַיִם,

Rabbi Tanchuma said: He intended only for the sake of Heaven,

וְהֵם לֹא אָמְרוּ כֵן אֶלָּא "לוֹ יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף" (שָׁם) (וּמִפְּרֵשׁ שָׁם בְּמִ"כ וְ"ל:

And they did not say so, rather, "Perhaps Yosef will hate us" (there) (and it explains there in the Mikraos Gedolos, and this is its wording:

אֶלָּא לְשֵׁם שָׁמַיִם, לְבָרַךְ בְּרוּךְ שֶׁעָשָׂה לִי נֶס בְּמָקוֹם הַזֶּה, עַד כְּאֵן).

rather, for the sake of Heaven, to make a bracha, 'Blessed is He Who performed a miracle for me in this place,' until here).

הֲרִי לָנוּ, אַף שֶׁהַתּוֹרָה הֵעִידָה עַל יוֹסֵף הַצַּדִּיק,

Behold for us, even though the Torah testified about Yosef HaTzaddik,

כִּי בָעֵת שֶׁרָאָה יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וַיִּזְכֹּר אֶת הַחֲלוֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם (בְּרֵאשִׁית מ"ב ט'),

For when Yosef saw his brothers, he remembered the dreams that he had dreamed about them (Bereishis 42:9),

וְלֹא כְּתִיב כִּי נִזְכַּר מֶה שֶׁעָשָׂה לוֹ אֶחָיו,

And it is not written that he remembered what his brother had done to him,

נִשְׁמַע מִזֶּה עַד כַּמָּה הָיָה גְבוּהַ מִדְּרַגַּת יוֹסֵף בְּתִקּוּן הַמִּדּוֹת עַד כִּי לֹא זָכַר גַּם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ כָּל הַהִרְפָּתָקָאוֹת שֶׁעָשׂוּ לוֹ אֶחָיו וְהָיָה רַחוּק בְּתַכְלִית מִן רִשְׁם מַשְׁחָו שֶׁל רָצוֹן נִקְמָה,

From this we hear how high was Yosef's madreiga in rectifying his middos, to the extent that he did not remember even in his thought all the adventures his brothers did to him, and he was utterly far from any impression of a desire for revenge,

בְּכָל זֹאת חֲשָׁדוֹ לוֹ אֶחָיו כִּי רוּצָה לְהִנָּקֵם מֵהֶם עַד שֶׁהָיוּ מְכַרְחִים לַעֲשׂוֹת צוּאָה מְזוּיֶפֶת.

Nevertheless, his brothers suspected him that he wanted to take revenge on them, until they were forced to make a forged will,

וְאִיךָ בְּאַמֶּת בָּא לָהֶם הַחֲשָׁד הַזֶּה?

And how, truly, did this suspicion come to them?

ואיך נכנס אצלם העבירה הזאת?

And how did this aveirah enter among them?

הוא הדבר שאמרנו, שנתן מקום לטעות ואף הגבוהים יכלו לטעות בו,

This is the matter that we said, that room was given to err and even the elevated ones could err in it,

אלא שהבחירה קימת כי היו יכולים למצא הנגיעה הקדומה שנחבאת במצפונם אשר הנגיעה ההיא הייתה סבה גם כן לשנאתם אותו ולמכירתם אותו למצרים,

Rather, the free choice exists, for they could have found the primordial touch that was hidden in their conscience, for that touch was also a cause for their hatred of him and for their selling him to Mitzrayim,

היא נגיעה של כתנת פסים,

It is a touch of a striped tunic,

הדקה מן הדקה אשר לא הייתה ידועה אצלה בתחלה,

The most subtle of subtleties, which was not known to her at first,

כמבאר בחז"ל:

As explained by Chazal:

שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו.

For because of the value of two sela'im of fine wool that Yaakov gave to Yosef more than his other sons, his brothers became jealous of him (Shabbos 10a).

ולוא הנגיעה היו רואים עתה המשפט המדויק,

And were it not for the personal involvement, they would now see the precise judgment,

או שהיו דנים אותו לכף זכות,

or that they would judge him favorably,

אלא מה שמראה עיניהם סלף מבטם וחשדו אותו בדבר שאין בו,

Rather, what their eyes saw distorted their gaze, and they suspected him of something that was not in him,

אלא שהבורא יתברך ה' יכול לסבב שלא ילכו בדרך הזה שהבור נמצא בו,

But that the Creator, blessed be He, Hashem, is able to cause that they should not go on this path where the pit is found,

או באופן אחר וגם שאביו יהיה מצוה לפני מותו להם שישב גם אחר מיתתו בראש אחיו ולא יהיה כאן מקום לטעות.

Or in another way: and also that his father would command them before his death that he should sit even after his father's death at the head of his brothers, and there would be no room for error here.

והתירוץ על זה, כמו שאמרו חז"ל הנ"ל "שהחליקו בדברים",

And the answer to this, as our Sages of blessed memory said above, is "that they were smooth with words" (they spoke deceptively).

והיינו, שהניחן לטעות, ומי שרוצה יכול לטעות ומי שאין לו נגיעה לטעות אינו טועה (ועיין יבמות ס"ה:)

And this means, that He left them to err, and one who wants can err, and one who has no personal interest to err does not err (and see Yevamos 65b).

מתר לו לאדם לשנות בדבר השלום שנאמר "אביך צוה וכו' כה תאמרו ליוסף וגו'" (בראשית נ'),

It is permitted for a person to alter [the truth] for the sake of peace, as it is stated, "Your father commanded, etc., 'So shall you say to Yosef, etc.'" (Bereishis 50).

רבי נתן אמר מצוה על מי שמת).

Rebbi Nasan said, 'A mitzvah for one who has died').

וכן אצל המרגלים מצינו שדברו לשון הרע על הארץ וניאו את לב העם מלקחת במלחמה אתם.

And so too, regarding the Meraglim, we find that they spoke lashon hara about the Land, and they discouraged the heart of the people from going to war with them.

מאיז בא להם החטא הזה?

From where did this sin come to them?

הלא יצאו ממצרים וראו הנסים קריעת ים סוף והמלחמת עמלק,

Did they not go out from Mitzrayim and see the miracles of Krias Yam Suf and the war with Amalek,

והכירו כי הכל לפניו יתברך שמו כלא ואיך אמרו עתה "אפס כי עז העם" (במדבר י"ג).

And they recognized that everything before Him, blessed be His Name, is as nothing, so how could they now say, "However, the people are strong" (Bamidbar 13:28)?

ועוד איך אמרו על הארץ כי אוכלת יושביה היא (שם), מפני שעוסקים כלם בקבורת מתים.

And furthermore, how did they say about the land, 'for it is a land that consumes its inhabitants' (there, Bamidbar 13:32), because they are all occupied with burying the dead.

הלא אמרו חז"ל, אמר הקב"ה אני חשבתיה לטובה דכל היכא דמטי,

Didn't Chazal say, the Holy One, blessed be He, said, "I considered it for good, that wherever it reaches,"

מה חשוכא דידיהו, כי היכי דנטרדו ולא לשאלו אבתריהו (סוטה ל"ה),

What was their darkness, so that they would be driven away and not be asked about afterwards (Sotah 35),

ואיך לא הבינו זאת?

And how did they not understand this?

אָמַנָם גַּם כֹּאן הָיָה יָכוֹל הַשֵּׁם לְסַבֵּב שֶׁלֹא יַחֲוִשׁוּ יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ אֶת הַמֶּרְגָּלִים בְּאוֹפֶן אֲחֵר,

Indeed, even here Hashem could have arranged that the inhabitants of the Land would not sense the spies in a different way,

שֶׁהַחֲצֵלָה יִשְׁיֻגּוּ וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם מָקוֹם לְטָעוֹת,

that they will achieve salvation and there will be no room for them to err,

אֲלֹא שֶׁלִכָּה גִזַּר הַבּוֹרֵא הַחֲצֵלָה בְּאוֹפֶן זֶה,

Rather, for this reason the Creator decreed the salvation in this manner,

כִּדִּי שִׁיְהִי גַם כֵּן מָקוֹם לְטָעוֹת וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָּם וּבְלִיתִי צַדִּיקִים יִכָּשְׁלוּ בָּם,

so that there should also be room to err, and the righteous will walk in them, and the unrighteous will stumble in them,

וְלִכֵּן הַמֶּרְגָּלִים שֶׁהָיָה לָהֶם נִגְיָעָה לְטָעוֹת וְלִתְלוּת הַחֲסָרוֹן בָּאָרֶץ,

And therefore, the Meraglim, who had a personal interest to err and to attribute the deficiency to the Land,

כִּי אָרֶץ אוֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִיא,

for it is a land that consumes its inhabitants,

כַּמְבָּאָר בַּחֲזוֹ"ל, שֶׁיִּרְאוּ שָׂאֵם יִכְנָסוּ לָאָרֶץ יִסָּלְקוּ אוֹתָם מִנְּשִׂאוֹתָם,

As explained by Chazal, that they would see that if they would enter the Land, they would be removed from their leadership positions,

לִכֵּן טָעוּ, וּמִיָּד שֶׁרְאוּ עוֹסְקִים כָּלֶם בִּקְבוּרַת מֵתִים לָכֵם הִכְרִיעָה לָהֶם כִּי הַחֲסָרוֹן הוּא מִן הָאָרֶץ.

Therefore they erred, and immediately when they saw everyone occupied with burying the dead, it decided for them that the deficiency is from the earth.

וְגַם כְּשֶׁרְאוּ אֶת הָעֲנָקִים טָעוּ בְּגִבּוֹרָתָם,

And even when they saw the giants, they erred regarding their strength,

כִּי לְכַבּוֹשׁ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עַל פִּי דֶּרֶךְ הַטֶּבַע לֹא יָכוֹל לִהְיוֹת בְּמַצִּיאוֹת אִם לֹא עַל דֶּרֶךְ הַנִּסִּים.

For to conquer these people according to the way of nature cannot be in reality, if not through the way of a miracle.

וּמִבָּאָר בְּרַמְבַּ"ן שֶׁאָמְרוּ שָׂאִין אֲנַחְנוּ רְאוּיִין לְנִסִּים, לִכֵּן אָמְרוּ אֲפֹס כִּי אֲזַ הָעָם, וְאִין אָנוּ רְאוּיִין לְנִסִּים.

And it is explained in the Ramban that they said that we are not worthy of miracles, therefore they said, "But then the people," and we are not worthy of a miracle.

בְּמִצְרַיִם הָייִנוּ בְּמִדְרָגָה גְבוּהָה וְעַכְשִׁיו אִין אָנוּ רְאוּיִין לָזֶה.

In Mitzrayim we were on a high madreiga, and now we are not worthy of this.

וַיהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב שֶׁהָיוּ נִקְיִים מִן הַנִּגְיָעָה הַזֹּאת,

And Yehoshua and Calev, who were pure from this touch (of self-interest),

המה לא טעו בשני מקומות הטעות,

They did not err in the two places of error,

ואדרבה, עוד התחזקו מזה,

And on the contrary, they were further strengthened by this,

כי ראו ישועת ה' לטרוד כלם בקבורת מתים כדי להצילם דנו מזה כי הבורא משגיח עליהם ומצילם.

For they saw Hashem's salvation, to trouble them all with burying the dead in order to save them, they inferred from this that the Creator watches over them and saves them.

ולכן גם כי ראו הענקים לא התפעלו מזה כלל,

And therefore, even when they saw the giants, they were not at all moved by this,

כי ידעו כי לפניו כאין המה ומהפכת ההשגחה דנו כי המה ראויין לנס גם כן.

For they knew that before Him they are as nothing, and from the recognition of Hashgacha (Divine Providence) they reasoned that they too are worthy of a miracle.

ואמנם בענין זה אם ראוי אם לא ראוי אין זה ספק הלכה,

And indeed, regarding this matter, whether it is fitting or not fitting, this is not a doubt of halacha,

אלא תלוי לפי מדרגת האדם,

Rather, it depends according to the person's madreiga,

כמאמר הפתוב: ה' צלך על יד ימינך (תהלים קכ"א).

As the verse states: 'Hashem is your shadow upon your right hand' (Tehillim 121).

מה הצל הזה אם אתה מראה לו יד אף הוא מראה לך יד,

What is this shadow? If you show it a hand, it also shows you a hand.

ואם אתה מראה לו אצבע אף הוא מראה לך אצבע,

And if you show him a finger, he too shows you a finger,

בעת שהאדם מסכים בדעתו כי הוא ראוי לנסיון ולא מתהפך בדעתו כלל לצד אחר,

At the time a person agrees in his mind that he is worthy of a nisayon, and does not turn his mind at all to another side,

זה גופא הגורם שיהא ראוי ואם נתרפא בדעתו ומפחד שמא אינו ראוי זה גופא הגורם שלא יהא ראוי.

This very thing is what causes him to be worthy, and if he becomes weak in his mind and fears that perhaps he is not worthy, this very thing is what causes him not to be worthy.

וְלָכֵן יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב שָׁלַב וְנִגְעִים בְּכַנִּיטַת הָאָרֶץ וְרָאוּ הַמִּצִּיאוֹת כִּי טוֹב הָאָרֶץ וְרָאוּם הַמָּה לְנִסִּים לָכֵן
לֹא טָעוּ כָּלֹם בְּהַעֲנִין,

And therefore Yehoshua and Calev, who were not personally invested in entering the Land, and they saw the reality that the Land was good and they were worthy of miracles, therefore they did not err at all in the matter.

וְהַמֶּרְגְּלִים שֶׁהָיוּ נוֹגְעִים בָּזֶה,

And the Meraglim, who were involved in this,

וּפָעָלָה עֲלֵיהֶם הַנְּגִיעָה לְפַחַדָּם אוֹלֵי אֵינָם רְאוּיִים,

And the touch worked upon them to make them fear, perhaps they are not worthy,

זֶהוּ גּוֹפֵא הַגּוֹרֵם בְּאֻמַּת שְׁלֹא יִהְיוּ רְאוּיִים לְנִסִּים,

This very thing is truly the cause that they are not worthy of miracles,

וּבְאֻמַּת אֲצֵלָם עַז הָעַם הַזֶּה וְלֹא יוֹכְלוּ לְכַבֶּשׁם,

And truly, by them, 'this nation is mighty,' and they will not be able to conquer them,

אֲלֹא שֶׁהַתְּבִיעָה עֲלֵיהֶם הִיא,

Rather, the demand upon them is,

שֶׁהָיָה לָהֶם לְהִרְגִישׁ הַנְּגִיעָה,

that they should have felt the touch,

וְכָל טַעֲנָתָם הוּא שְׁוֵא וְשָׁקֶר וְרַק רוּחַ הַנְּגִיעָה דוֹבֵר בָּם,

And their entire claim is vanity and falsehood, and only the spirit of personal interest speaks within them,

כִּי אִזּוֹ הָיוּ מִתְעַלִּים מִן הַמָּקוֹם טְעוֹת הַזֶּה וְעַכְשָׁיו שְׁלֹא הִרְגִּישׁוּ טָעוּ בַּמָּקוֹם טְעוֹת הַזֶּה וְעוֹד נִפְּלוּ מִמִּדְרָגָתָם.

For then they would have ascended from this place of error, but now, because they did not sense it, they erred in this place of error and, furthermore, fell from their spiritual level.

WHAT TO TAKE FROM IT

We must constantly examine our hearts to uncover the subtle biases, the 'negiya', that can twist our perception and lead us astray, even in seemingly 'kosher' situations. Like Yosef's brothers or the Meraglim, we can misinterpret events if we don't recognize our own hidden agendas. Let's strive for pure intention, trusting in Hashem's hashgacha and our own worthiness for miracles, rather than letting fear or jealousy dictate our actions and lead us into error.